

Læsevejleder og læsekonsulent:

Trafikken på broen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne skal gå begge veje

Hvis målsætningen om, at 95 procent af en ungdomsårgang skal fuldføre en uddannelse, skal nås i 2015, skal der en voldsom indsats til, og lærerne i folkeskolen og på gymnasier og erhvervsskoler skal arbejde tæt sammen.

AF THORKILD THEJSEN

»Mit overordnede mål for folkeskolen er, at vi skal være lige så gode til at overgive eleverne til ungdomsuddannelserne, som vi er til at tage imod dem i indskoling«. Sådan sagde skoleledernes formand Anders Balle sidste år¹, fortæller Ulla Rasmussen, som er læsekonsulent og tovholder på brobygningen til ungdomsuddannelserne i Slagelse Kommune. Sammen med sine kolleger bruger hun megen tid på at kvalificere lærernes arbejde med at klæde eleverne fagligt og mentalt på til at

gå videre med en erhvervs- eller gymnasieuddannelse. I 2015 skal 95 procent af en ungdomsårgang gennemføre en ungdomsuddannelse, sagde den forrige regering, og den nuværende opretholder den ambitiøse målsætning.

»Det kan vi som praktikere kun være enige i«, siger Kathe Christensen. »Men det vil kræve en stor fælles indsats af folkeskolen og ungdomsuddannelserne«. Ud over at være lærer og læsevejleder på Nymarkskolen i Slagelse underviser Kathe Christensen på et læsekursus for htx- og hhx-elever på Selandia, som er et stort center for erhvervsrettede uddannelser i Slagelse².

Diffuse ønsker fra ungdomsuddannelserne

De to læseeksperter er helt enige med skoleledernes formand. Anders Balles sammenligning med indskoling holder, mener de.

»I mange år har vi i folkeskolen været optaget af samarbejdet med dagtilbuddene. Det er godt og vigtigt«, siger

Ulla Rasmussen. »Vi vil gerne have indflydelse på, hvordan de arbejder med sprogstimulering og læselege i børnehaverne, og vi er godt på vej³. Det samme kan med stor fordel ske mellem folkeskolen på den ene side og gymnasier og erhvervsskoler på den anden«.

Man er da også godt i gang med at udbygge broen mellem skolen og ungdomsuddannelserne i Slagelse Kommune, siger Ulla Rasmussen og Kathe Christensen. Men der er behov for store, konkrete fremskridt, og kontakten mellem folkeskolens lærere og ungdomsuddannelsernes undervisere skal

Læsekompetencerne er meget vigtige i uddannelser og på arbejdsmarkedet. Men vi skal huske læseglæden, og det må skolen også bruge tvang til at få frem, mener Ulla Rasmussen og Kathe Christensen.

1 I Skov, Christian (2011): *Folkeskolen taler ikke med erhvervsskolerne*. Agenda – arbejdsmarkedspolitisk analyse, nummer 16, 6. oktober 2011. agenda.dk

2 Læs om centret på selandia-ceu.dk/

3 Se mere om brobygningen mellem dagtilbud og skole i Slagelse Kommune på <http://www.slagelse.dk/Boern+og+unge/Skoler+og+SFO/Laeseindsats/Laeseindsats.htm>

mentalt gå begge veje. Det er ikke nok, at eleverne begynder på en ungdomsuddannelse, pointen er, at de skal fuldføre den. Og det skal folkeskolen og ungdomsuddannelserne arbejde sammen om, understreger de.

»Som lærere i folkeskolen skal vi over og se, hvordan kollegerne i ungdomsuddannelserne arbejder. Vi skal høre, hvordan de oplever vores elever, hvad de kan og ikke kan, når de begynder i 1.g og på teknisk skole«, siger Ulla Rasmussen.

»Og på samme måde skal ungdomsuddannelsernes undervisere over broen til os, så de ser, hvad det er, vi gør i folkeskolen, så de ved, hvad de skal bygge videre på«, fortsætter Kathe Christensen.

- Men det er vel nemt nok at forstå, at ungdomsuddannelserne gerne vil have elever, der har en solid faglig ballast og er motiverede og studieparate?

»Ja«, siger Ulla Rasmussen. »Og så alligevel ikke. For det er lidt diffust, hvad det er, de forventer. Folkeskolen gør faktisk i meget vid udstrækning det, ungdomsuddannelserne efterspørger«. Man hører tit en kritik, der siger, at der er generelle problemer med overgangen fra skolen til gymnasiet. Men det er oftest de elever, der begynder på en ungdomsuddannelse på trods af lærernes vejledning, der får problemer, mener Kathe Christensen.

Prøven er ikke god nok

»Hvert år fortæller vi nogle elever og deres forældre, at skolen vurderer, at de ikke er parate til at begynde på en uddannelse, fordi de ikke viser modenhed og ikke demonstrerer den arbejdsdisciplin, der skal til. Men på gymnasiet kan de så blot gå op til en prøve. Fagligt er den ikke så svær, men den tager ikke højde for studieegnethed og selvstændighed i forhold til at kunne klare mange nye krav på én gang. Det er i høj grad de elever, de modtagende lærere fokuserer på, når de synes, at elevernes vilje og evne til at klare uddannelseskravene ikke er i orden. Og når de synes, at vi ikke gør det godt nok i folkeskolen«, siger Kathe Christensen.

- Hvis eleven følger jeres råd og venter, bliver han eller hun så godt nok klædt på i 10. klasse i forhold til krav om forskellige læsestrategier, studieteknik og selvstændigt initiativ på teknisk skole eller gymnasium?

»Ja, det gør de«, svarer Kathe Christensen. Skiftet til 10. klasse gør dem bevidste om, at der sker noget andet, og Slagelse Kommunes 10.-klasse-center⁴ har forskellige temaliner, som skal give eleverne ballast til at klare at gå videre, så en meget, meget stor del af de elever, som man i 9. klasse vurderede som for svage til at klare en erhvervs- eller gymnasieuddannelse, lykkes det faktisk for et år senere, lyder hendes vurdering.

»De bliver modne, og de bliver motiverede til at bevise - også over for sig selv - at de er parate«, supplerer Ulla Rasmussen.

Folkeskolen kan gøre det bedre

Men svaret er selvfølgelig ikke, at alle blot skal gå i 10. klasse. Der er stadig en del, der kan gøres bedre i folkeskolens ældste klasser, mener læsevejlederen og konsulenten.

- I tv-udsendelsen "Læsemagasinet 5: Sammen om læsning i 9. klasse" siger du, Kathe, at der stadig er noget, I kan gøre bedre i forhold til læsestrategier og ungdomsuddannelser. Men eleverne fra htx mener, at læsekurset hører til på gymnasiet?

»Begge svar er rigtige. I folkeskolen skal vi hele tiden blive skarpere. Vi skal udbygge og udvikle træningen i faglig læsning og i forskellige læseteknikker, alt efter hvad det er, man skal læse. Og vi skal arbejde med notat- og studieteknik i 8. og 9. klasse«, siger Kathe Christensen.

Når tømrer-, murer- eller gartnerlærlinge skal læse en tekst på teknisk skole, møder de en masse nye fagbegreber. Angrebsteknikkerne til den faglige tekst skal de have afprøvet i folkeskolen. Ligesom gymnasieeleverne skal vide, hvordan de går til 50 sider i biologi og 40 sider i dansk til næste dag.

»Det forsøger vi at lære dem i folkeskolen. Men det er først, når det er alvor i 1.g og på erhvervsskolen, at de får helt ind under huden, hvad det handler om«, siger Ulla Rasmussen.

Ikke kun tørvømning

I tv-udsendelsen "Læsemagasinet 5", som kan ses her på folkeskolen.dk, fortæller Kathe Christensen og nogle gymnasieelever om et læsekursus, hun har gennemført på Selandia i Slagelse. »Kurset begyndte først tre måneder inde i 1.g, og på det tidspunkt var eleverne meget bevidste om, at de skulle arbejde målrettet med at strukturere deres læsning. I folkeskolen tuder vi dem ørerne fulde om, at de skal planlægge deres tid og arbejde med deres studieteknik. Men det opleves let som en slags tørvømning. Det er først, når de kommer i vandet for alvor, at de opdager, at der er brug for forskellige - ikke svømme-, men læse-, notat- og studieteknikker«, siger Kathe Christensen. »Men«, fortsætter hun, »det betyder ikke, at der først skal arbejdes med læsestrategier og studieteknik i ungdomsuddannelserne. Hvis eleverne allerede kender det fra folkeskolen, bliver de meget bedre og hurtigere til at få hold på det, når de så at sige repeterer det i gymnasiet«.

Vi kender ikke ungdomsuddannelsens krav

Og faktisk er man godt på vej på de 20 skoler i Slagelse Kommune. I tre tv-udsendelser fra undervisningen i henholdsvis 2., 6. og 9. klasse⁵ viser elever og lærere, at de arbejder med læsning og læseforståelsesstrategier gennem hele skoleforløbet, så eleverne bliver bevidste om, hvordan man skal gå til forskellige teksttyper. Udsendelserne viser, at de også arbejder med forskellige notatteknikker og læsestrategier. Det skyldes blandt andet, at lærerne har været på kursus i læseteknikker⁶, og netop nu arbejder kommunens læsekonsulenter sammen med erhvervsskoler og gymnasier for at gøre det nemmere for lærerne at forberede eleverne på, hvad der venter dem. »Vi må jo desværre erkende, at hovedparten af os i folkeskolen ikke ved, hvad det - sådan helt konkret - er for krav, der stilles«, siger Ulla Rasmussen. »Derfor har vi bedt ungdomsuddannelserne komme med en række eksempler på, hvilke opgavetyper eleverne møder. Det skal ikke kun handle om, at vi fortæller eleverne, hvad der venter dem. I 8., 9. og 10. klasse vil eleverne nu kunne afprøve det - med ægte tekster og ægte opgaver fra ungdomsuddannelserne«.

En udfordring og en mulighed

Med eksempelsamlingen håber man på også at kunne give elever og forældre et billede af, hvor meget og hvordan man skal læse.

»Specielt hvis man kun kender én måde at læse en tekst på - nemlig en langsommelig, grundig måde - kan det virke overvældende og uoverkommeligt, at der i gymnasiet måske er 40 sider i dansk, 60 sider i historie plus nogle andre opgaver, der skal klares på én gang. Dét, at eleverne lærer at skelne mellem forskellige tilgange til en tekst, er vigtigt«, siger Kathe Christensen. De skal lære at udnytte tiden bedst muligt. Samtidig med at der også er plads til at være teenager, understreger hun.

Udfordringen og muligheden med at arbejde med opgave- og teksteksempler fra ungdomsuddannelserne bliver, at eleverne skal opleve, at de kan bruge noget af det, det har lært i folkeskolen, samtidig med at de opdager, at de skal stå på tær for at klare de faglige udfordringer, lyder det fra Ulla Rasmussen og Kathe Christensen. Og næsten som med én mund tilføjer de, at eleverne samtidig skal turde tro på, at de kan klare de nye udfordringer med de rette angrebsteknikker.

Det fysiske møde er vigtigt

Som noget nyt skal alle lærere i Slagelse Kommune, der har 8.-klasser, ud at besøge gymnasier og erhvervsskoler. De skal indenfor på Selandia og se, hvor hhx- og htx'erne går. Med egne øjne skal de se, hvordan anlægsgartneren, kokken og tjeneren, mureren og maleren bliver uddannet.

»Det bruger vi en dag på i august, hvor alle bliver kørt rundt til uddannelsesstederne. Det fysiske møde er vigtigt. Året efter kommer 9.-klasse-lærerne også med«, fortæller Ulla Rasmussen. En uge efter holder man den årlige SUK-festival, »Slagelses Uddannelses- og Karriere-Festival«, hvor elever fra 8.- og 9.-klasserne og deres forældre og lærerne mødes med folk fra virksomheder og ud-

5 Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere på Marievangsskolen i Slagelse, Læsemagasinet 4: Læsning i fagene på Eggeslevmagle Skole i Skælskør og Læsemagasinet 5: Sammen om læsning i 9. klasse på Vemmeløv Skole i Korsør.

6 Se Thejsten, Thorkild (2012): En fælles kommunal læseindsats i Slagelse. folkeskolen.dk

dannelsesinstitutioner. Det hele pakkes ind i konkurrencer, musik og fest. På SUK-festivalens hjemmeside kan man se, at 40 udstillere allerede nu har tilmeldt sig⁷.

Læsegælde gennem tvang

Gode læsekompetencer er vigtigt for at kunne tage en uddannelse og for at kunne begå sig på arbejdsmarkedet: biologiteksten på gymnasiet, murerbogen på teknisk skole, maskinmanualen og sikkerhedsreglerne på arbejdet. Og - ikke at forglemme - mailen fra Skat og brevet fra forsikrings-selskabet.

Men det er kun én af siderne ved læsning, understreger Kathe Christensen og Ulla Rasmussen. Tv-udsendelsen fra de to 2.-klasser⁸ hedder »Sikre, hurtige og glade læsere«, og det sidste ord er lige så vigtigt som de første.

»Vi skal have andelen af usikre og langsomme læsere meget længere ned. Det er vigtigt af mange grunde«, siger Kathe Christensen. »Blandt andet også fordi alle skal have mulighed for at få læseoplevelser gennem hele livet«. Og så spiller hun sin trumf ud: »Og for at kunne give dem de gode læseoplevelser må skolen altså nogle gange bruge 'tvang'«.

Der skal læses. Der skal læses hver dag og på mange forskellige måder - forskellige teksttyper og med forskellige læsemedier.

Et af »tvangsmidlerne« er faste tider på skoledagen, hvor alle skal læse.

»Vi ser det i udsendelsen fra 9.-klassen. De sidder en halv time og tvangslæser i det, de kalder 'læse-båndet'. Og læsegælden bliver hurtigt den gode følgesvend«, siger Kathe Christensen.

Og noget er der nok om det. Den dag folkeskolen.dk var på besøg i 9. klasse, bød læsebåndet på læsning af både regler til computerspil, sportsreportager i regionalavisen, nyheder på nettet, »Jeg er Zlatan«, Wordfeud og sms-noveller på mobilen og Herman Bangs »Stuk« på iPad'en. Plus en hel masse andet!

THORKILD THEJSEN ER JOURNALIST OG LÆRER, EXAM.PÆD. OG PD I SKOLEUDVIKLING, CHEFREDAKTØR FOR FAGBLADET FOLKESKOLEN/FOLKESKOLEN.DK 1987-2010.

Se og læs mere på folkeskolen.dk

Se: Læsemagasinet 1: Læseleg med små børn

Læs: *Læs med børn fra de er helt små*. Af Kjeld Kjertmann og Thorkild Thejsen, 2012, folkeskolen.dk

Læs: *Børn elsker at se ord blive til*. Af Thorkild Thejsen

Se: Læsemagasinet 2: Læsning i børnehaven

Læs: *Leg med skrift og sprog, lær med leg*. Af Helle Bylander

Læs: *Sådan kan du læse sammen med barnet*. Af Caroline Sehested

Se: Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere

Læs: *"Yes! Må vi prøve igen?" Når 2.a forvandles til en*

Læsemaskine. Af Dorte Kamstrup

Læs: *"Det er li'som med Lynet McQueen!" At skabe strukturer for litteraturarbejdet i indskoling*. Af Dorte Kamstrup

Læs: *En fælles kommunal læseindsats i Slagelse*. Af Thorkild Thejsen

Se: Læsemagasinet 4: Læsning i fagene

Læs: *Sådan skaber vi et fælles sprog om læsning*. Af Lia Sandfeld

Læs: *Begynd aldrig med at læse teksten*. Af Dorte Kamstrup

Se: Læsemagasinet 5: Sammen om læsning i 9. klasse

Læs: *Sammen om at læse litteratur*. Af Dorte Kamstrup

Læs: *Læsemusklen skal trænes hver dag - også i udskoling*. Af Dorte Kamstrup

⁷ Læs mere på <http://www.sukfestival.dk/forside.php>

⁸ *Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere* på Marievangsskolen i Slagelse.

Tv-serien *Læsemagasinet* vises på dk4 og ligger permanent på videnomlaesning.dk og på folkeskolen.dk

Læsemagasinet produceres af dk4, Nationalt Videncenter for Læsning og fagbladet *Folkeskolen*